

Бегъымбарымрэ и сэхъабэ пщ1ымрэ я гъащ1эр к1эщ1у

[Адыгэбзэ – Circassian – شركسي]

Гъэбдудльгъэни Аль-Мэкъдиси

✽

Зэзыдзэк1ар:

Жэмболэт Шэркэси

Бзэ лъэныкъуэк1э еплъыжар:

Аматуллах Шэркэси

Шэрихъэт лъэныкъуэк1э еплъыжар:

Абу Мухъэммед Шэркэси

مختصر سيرة النبي وسيرة أصحابه العشرة

عبدالغني المقدسي

✽✽✽

ترجمة وتدقيق لغوي:

أمة الله الشركسي

مراجعة شرعية:

أبو محمد الشركسي

БисмилЛахыи Ар-Рэхьмани Ар-Рэхьим

Жи1ащ шейхъ щ1эныгьэл1хэм я имам хьафиз Абу Мухьэммэд Гьэбдильгьэни бин Гьэбдильуахьид Аль-Мэкьдиси (541 – 600 илгьэс хиджрэк1э), Алыхьыр аразы хуэхьу:

Ф1ыщ1эр зыбгьэдэлгьыр Алыхьыраш, щ1ыри уафэри кьэзыгьэщ1ар, нэхумрэ к1ыф1ымрэ кьэзыгьэхьуар, ц1ыхухэр унафэм щхьэк1э зэхузышэсыр, ф1ы зыщ1ахэр ехьул1эу, 1ей зыщ1ахэр хэк1уадэу.

Щыхьэт кьызохь Алыхьыр зыуэ нэгьуэщ1 тхьэ зэрыщымы1эр, гьусэ зэримы1эр. А щыхьэтыр жызы1эр кьемэт махуэм гуф1энуш.

Алыхьым и сэлятыр кьылгьыс л1ык1уэхэмрэ бегьымбархэмрэ я зиусхьэн Мухьэммэд, абы и 1ыхьлыхэмрэ и сэхьаб¹ хэхахэмрэ.

Иужьк1э:

Мы тхыгьэ гьэк1эщ1ар теухуаш ди зиусхьэн бегьымбар Аль-Муст1эфа Мухьэммэдым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылгьысын. Ар муслгьымэнхэм щыщу зыми кьигьанэ хьунукьым, Алыхьым абы и ф1ыгьэм дыхимын дэри, абы еджэхэри, зэхэзыххэри.

---

¹ Сэхьабыр бегьымбар Мухьэммэдым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылгьысыным, псэууэ хуэзэу, ар и ф1эщ хьууэ, муслгьымэн диным тету дунейм ехьжараш.

**Бегымбарыр, Алыхым и сэлятымрэ и
сэлямымрэ зылгысыныр, кыызхэк1амрэ,
кыыщыхуамрэ, зыгъэшхахэмрэ, и адэрэ, и анэрэ,
и адэжэрэ дүнейм зэрехыжар**

Кыызхэк1ар

Щ1ыдодзэр ар кыызхэк1амк1э:

Ар Абу Аль-Къасим, Мухъэммэд бин Гъэбдуллах бин Гъэбдульмут1элиб бин Хашим бин Гъэбдульмэнаф бин Къусей бин Кияб бин Муррэ бин Кэгъб бин Лу1эй бин Гъалиб бин Фихр бин Малик бин Ан-Нэдр бин Кинанэ бин Хъузеймэ бин Мудрикэ бин Ильяс бин Мудэр бин Низар бин Мэгъэд бин Гъэднан бин 1удэд бин Ал Мукъэуим бин Нахъур бин Тэйрэхъ бин Егъруб бин Ешджуб бин Набит бин Исмагыл бин Ибрахим хъэлил Ар-Рэхъман бин Тарихъ (ар Азэр), бин Нахъур бин Саругъ бин Рагъу бин Фалихъ бин Гъэйбэр бин Шалихъ бин Арфэхъшэд бин Сам бин Нухъ бин Лэмэк бин Мутэушэлхъ бин Ахънухъ – ар бегымбар Идрисщ зэрагъэ1умк1э, ар япэрейуэ ц1ыхум щыщу бегымбарыгъэр кыыриту къэлэмк1э тхараш, бин Ерд бин Мэхлил бин Къейнэн бин Янэш бин Шис бин Адам, гъэлейхи сэлям.

Мы кыызхэк1ар къэзыхар Мухъэммэд бин Исхъакъ бин Ясар Аль-Мэдэни абым жи1ауэ къа1уэтэжахэм щыщ².

---

² Еплъ «Сирэ Ибн Исхъакъ» (1 - 2).

Гъэднан нэс зэтек1ыныгъэ хэмыту и тэрэзыгъэмк1э зэгур1уахэщ, абы иужь зэтек1ыныгъэхэр щы1эщ.

Къурейшыр: Фихр бин Малик и бынщ, ик1и жа1ащ: Ан-Нэдр бин Кинанэ.

И анэр

Алыхьым и л1ык1уэм, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысын, и анэр **Аминэ бинт Уэхб** бин Гъэбдильмэнаф бин Зухрэ бин Киляб бин Муррэ бин Кэгъб бин Лу1эй бин Гъалиб.

Къыщыхъуар

Алыхьым и л1ык1уэр, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыныр, Мэккэм къыщыхъуащ пылым и илъэсым, рабигуль-1эуэль мазэм, жэщит1 абы щыщу къэнэжауэ, блыщхъэ махуэм.

Зыгуэрым жа1ащ: пылым иужь илъэс щыщ1 тек1ауэ.

Нэгъуэщ1ым жа1ащ: илъэс пл1ыщ1 тек1ауэ.

Тэрэзыр ар пылым и илъэсым къызэрыхъуаращ.

И адэр, и анэр, и адэжбыр дунейм зэрехыжар

И адэ **Гъэбдуллах бин Гъэбдильмут1элиб** дунейм ехыжащ Алыхьым и л1ык1уэм, Алыхьым и сэлятымрэ и

сэлямырэ зылтысын, и ныбжьыр мазэ т1оц1рэ ирэ хъяуэ.

Нэгъуэц1ым жа1ащ: и адэр дунейм ехыжаш езым и ныбжьыр мазибл хъяуэ.

Нэгъуэц1ым жа1ащ: и адэр дунейм ехыжаш Даруль-Набигъэм езыр иджыри ныбэ илъяу.

Жа1ащ: дунейм ехыжаш Абуа1 щ1ып1эм Мэккэмрэ Мэдинэмрэ язэхуаку.

Абу Гъэбдуллах бин Аз-Зубейр бин Бэкар Аз-Зубейри жи1ащ: «Гъэбдуллах бин Гъэбдутьмут1элиб Мэдинэм дунейм щехыжаш Алыхьым и л1ык1уэм, Алыхьым и сэлятырэ и сэлямырэ зылтысыным, и ныбжьыр мазит1 хъяуэ».

И анэр дунейм ехыжаш езым и ныбжьыр илъяэсипл1 хъяуэ, и адэжь Гъэбдутьмут1элиб дунейм ехыжаш езым и ныбжьыр илъяэсий хъяуэ.

Жа1ащ: и анэр дунейм ехыжаш езым и ныбжьыр илъяэсих хъяуэ.

Зыгъэшхахэр, Алыхьым и сэлятырэ и сэлямырэ зылтысын

Ар, Алыхьым и сэлятырэ и сэлямырэ зылтысын, игъэшхаш **Сууейбэ**, Абу Лэхэб и пщыл1у щыта бзыльхугъэм.

Абым щ1ыгъуу Хьэмзэ бин Гьэбдутьмут1элибрэ Абу Сэлэмэ Гьэбдуллах бин Гьэбдуль1эсэд Аль-Мэхъзумирэ игъэшхащ.

Ахэр игъэшхащ и къуэ Мэсрухь щ1ыгъухэу.

Ит1анэ игъэшхащ ар, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зыльысын, **Хьэлимэ бинт Аби Зу1ейб Ас-Сэгьдие.**

Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зыльысыным и ц1эхэр, Мэккэм зэрыщап1ар, и адэкъуэшым щ1ыгъуу Шамым зэрык1уар, Хьэдиджэ къызэришар, уэхьий къыхуехыну зэрыщ1идзар, и хиджрэр, дунейм зэрехыжар

И ц1эхэр

Джубейр бин Мут1гым къи1уэтэжащ бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зыльысыным, жи1ауэ: «Сэ сы Мухьэммэдц, ик1и сы Ахьмэдц, ик1и сы Аль-Махьи³, Алыхьым сэрк1э джаурыгъэр трихынуц, ик1и сы Аль-Хьашир⁴, ц1ыхухэр зи ужьым зэхуашэсынур, ик1и сы Аль-Гьакъиб⁵, си ужьым

³ Аль-Махьи: тезыгъэк1, тезых.

⁴ Аль-Хьашир: зэхуэзышэс.

⁵ Аль-Гьакъиб: яужьрей.

бегъымбар щы1эжкъым». Сэхыхыщ, шейхыт1ым къа1уэтэжащ⁶.

Абу Мусэ Гьэбдуллах бин Къейс жи1ащ: «Алыхьым и л1ык1уэм, Алыхьым и сэлэтымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и ц1эхэр къытхурибжэк1ащ, ахэм щыщу зэдгъэщ1ахэщ, жи1ащ: *«Сэ сы Мухьэммэд, ик1и сы Ахьмэд, ик1и сы Аль-Мукъэффи⁷, ик1и гъэгъуныгъэм сырибегъымбарщ, ик1и гуц1эгъуныгъэм сырибегъымбарщ»*.

Нэгъуэщ1у къызэрык1уам щыже1э: *«ик1и лъыгъажэм сырибегъымбарщ»*, ар зауэщ, сэхыхыщ, Муслим къи1уэтэжащ⁸.

Джабир бин Гьэбдуллах къи1уэтэжащ: «Бегъымбарым, Алыхьым и сэлэтымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, жи1ащ: *«Сэ сы Ахьмэд, ик1и сы Мухьэммэд, ик1и сы Аль-Хьашир, ик1и сы Аль-Махьи, Алыхьым сэрк1э джаурыгъэр трихынущ, къемэт махуэр къыщыск1э щытхъум и бэракъыр сэращ зы1эщ1элъынуур, л1ык1уэхэм я имаму сыщытщ, къащхъэщыжыныр с1эщ1элъыщ»⁹*.

Алыхь Лъап1эу Лъагэм и тхылъым абы ц1эуэ ф1ищахэщ:

⁶ Аль-Бухъари (3532), (4896), Муслим (2354).

⁷ Аль-Мукъэффи: бегъымбархэм яужьрейуэ къак1уэ.

⁸ Муслим (2355).

⁹ Аль-Хъэйсэми «Муджмэгь Аз-Зауайд» (8/284).

«Бэшир», «Нэзир»¹⁰.

«Рэ1уф», «Рэхым»¹¹.

«Дунейуэ хъуам я гуш1эгъуныгъэ»¹².

Мэккэм зэрыщап1ар, и адэкъуэшым Абу Т1алиб щ1ыгъуу Шамым зэрык1уар, Хъэдиджэ къызэришар

Алыхьым и л1ык1уэр, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыныр, ибэу и адэжэ Гъэбдულмут1элиб ип1ащ, абым иужьк1э и адэкъуэш Абу Т1алиб бин Гъэбдулмут1элиб ип1ащ.

Алыхь Лъап1эу Лъагэм джахилием и ф1еягъэмрэ емык1умрэ щихъумащ¹³, хъэл дахэу щы1эри хилъхъащ. Абым къыхэк1ыу и лъэпкъым зэрац1ыхутэр Аль-Аминщ, абым и псалъэм зэрытетыжым, зэрыпэжым, дзыхь зыхуэпщ1 хъууэ зэрыщытым, зэрыкъабзэм щхъэк1э.

«Илъэс пщык1ут1 ирикъуауэ и адэкъуэш Абу Т1алиб щ1ыгъуу Шамым к1уэну къыдэк1ащ, Бусрэ нэсауэ Бэхьирэ щоджэным къильэгъуащ, и теплъэхэмк1и къищ1ащ.

¹⁰ Аль-Бэжъэрэ, 119.

¹¹ Ат-Тэубэ, 128

¹² Аль-Анбия: 107.

¹³ Аль-Бухъари (364), Муслим (340).

Къак1уэри и 1эр иубыдри жи1ащ: «Мыр дунейхэм я зиусхьэнщ, мыр дунейхэм я Тхьэм и л1ык1уэщ, мыр Алыхьым гуц1эгъушхуэу дунейхэм къахуигъэк1уэнущ».

Еупщ1ахэщ: «Хэт ар къыбжез1ар?» Жи1ащ: «Аль-Гьэкъэбэ лъэныкъуэмк1э фыкъык1ауэ фыкъыздэк1уэм къэнакъым жыги мыви щхьэщэ ямыщ1ауэ, ахэм щхьэщэ зыхуащ1ыр бегъымбар закъуэращ. Ик1и ди тхылгъхэм къыщыдогъуэтыр ар». Журтхэм ящышынэри, Абу Т1алиб елъэ1ури иригъэгъэзэжащ»¹⁴.

Ит1анэ ет1уанэу Шамым к1уащ Хъэдиджэ, Алыхьыр аразы хуэхъу, и пщыл1 Мэйсэрэ щ1ыгъуу и сату ищ1эу ар къымышауэ иджыри. Бусрэ и бэзэрым нэсри и хьэпшыпхэр абдежым щыщащ.

Илъэс т1оц1рэ тхурэ щыхъум Хъэдиджэ къишащ, Алыхьым и сэлямыр зылгысын.

Уэхый къыхуехыну зэрыщ1идзар

Илъэс пл1ыщ1 и ныбжьыр щыхъум Алыхьым къыхихри и уэхыйр къыхуригъэхащ.

Джибриль, сэлямыр зыхуэфашэр, къыхуэк1уащ ар Хира1 бгъуэнщ1агъым Мэккэ идеж щы1эу. Иужьк1э илъэс пщык1ушк1э Мэккэм иджыри дэсащ.

Жа1ащ: пщык1утхук1э, жа1ащ: пщ1ык1э.

Ауэ нэхъ тэмэмыр япэращ.

¹⁴ Ат-Тирмизи (3620).

Мэkkэм дэсыху Бейт Аль-Мэкъдисым¹⁵ зыхуигъазээрэ нэмэз ищ1ащ, ауэ Кэгъбэм щ1ыбк1э зыхуимыгъазэу ар япэк1э щыту ищ1т.

Мэдинэм кьэк1уа иужьк1и Бейт Аль-Мэкъдисым хуэгъзауэ нэмэз ищ1ащ мазэ пщык1ублк1э, е мазэ пщык1ухк1э.

Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылгысыным и хиджрэр¹⁶

Ит1анэ Мэдинэм хиджрэ щич1ащ Абу Бэкр Сыдикъ, Алыхьыр аразы хуэхъу, щ1ыгъуу, Абу Бэкр и мэулэ¹⁷ Гьамир бин Фухейрэ ящ1ыгъужу.

Ахэм гьуэгур языгъэльгагъутэр Гьэбдуллах бин Аль-1урейкьит1 Аль-Лейсий, джауру щытащ, диныр кьыщтауи дальэгъуакъым.

Мэдинэм ильэсипщ1к1э дэсащ.

Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылгысыныр дунейм зэрехыжар

Дунейм ехыжаш ильэс хыщ1рэ щырэ хьууэ.

¹⁵ Палестинэм щы1э Аль-Къудс зиц1э мэджытыращ.

¹⁶ Хиджрэ: кьэгъээж имы1эу джаурхэм я кьэралым укъыдэк1ыу муслъымэн кьэралым ү1эпхьуэжынращ.

¹⁷ Мэулэ: яут1ыпщыжа пщыл1.

Жа1ащ: хыщ1рэ тхурэ, жа1ащ: хыщ1. Япэрейращ тэмэмыр.

Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыныр дунейм ехыжащ блыщхьэ махуэм, пщэдджыжьыр хэк1уэтауэ, жэщ пщык1ут1 дэк1ауэ рэбигуль-1эууэл мазэм.

Жа1ащ: жэщит1 к1ауэ, жа1ащ: рэбигуль-1эууэлым и мазэр кьыкьуэк1а кьудейуэ.

Бэрэжьеим и жэщым щ1альхьэжащ.

Жа1ащ: блыщхьэ жэщым.

Сымэджащ махуэ пщык1ут1к1э.

Жа1ащ: махуэ пщык1упл1к1э.

Ар зыгъэпск1ыжахэр Гьэлий бин Абу Т1алиб, и адэкьуэш Аль-Гьэбас, Аль-Фэдль бин Аль-Гьэбас, Къусэм ибн Аль-Гьэбас, 1усамэ бин Зейд, и мэулэ Шукъран. Пэшым щ1этащ 1эус бин Хьэулий Аль-Ансарий.

Джэбын хужьыщым Сэхьулие – Йеменым щыщ къалэ - кьырахауэ к1уэц1альхьэжащ джанэрэ гьэмамэр¹⁸ хэмыту.

Зэрызыу мусльымэнхэм нэмэз тращ1ащ зыри я имаму щымыту.

Ищ1агьым кьэдабэ тэкьыр теп1эну и1ар щ1аубгьуащ.

¹⁸ Чалмак1э зэджэ щхьэм пы1эм хуэдэу трашыхьэ щэк1.

Кхъэм езыхъэхыжахэр Аль-Гъэбас, Гъэлий, Аль-Фэдль, Къусэм, Шукъран. И щхъэм чырбышибгъу тральхъащ.

И псэр здыхэк1а щ1ып1эм щ1альхъэжащ и п1эр здэщыта щ1ып1эм идеж.

Мащэр къыздыхуат1ари здагъэхэзырыжари и унэращ Гъа1ишэ и унэуи цытараш.

Иужк1э Абу Бэкрырэ Умэrrрэ, Алыхъыр аразы къыхуэхъу, абдежым щ1альхъэжащ.

Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылгысыным и бынхэр

И къуэхэр

Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылгысыным къуищ и1ащ:

Аль-Къасим: абым и ц1эк1э кунья¹⁹ зэрихъэт, Мэккэм къыщыхъуащ бегъымбар мыхъуауэ иджыри, дунейм ехыжащ илъэсит1 и ныбжъу. Къэтадэ жи1ащ: «Псэуащ зек1уэу щ1идзэху».

Гъэбдуллах: абым Ат1-Т1еиб²⁰, Ат1-Т1ахир²¹ ц1эхэмк1э йоджхэр, сыту жып1эмэ, ар исламым къыщыхъуащ.

¹⁹ Хъэрыным я хабзэк1э къуэ нэхъыжьым и ц1эк1э адэм йоджхэр, псалъэм папщ1э жа1эр Абу Ахьмэд, Ахьмэд и адэ къырагъэк1ыу.

²⁰ Ат1-Т1еиб: ф1ы, дэгъуэ.

Жа1ащ: Ат1-Т1ахирымрэ Ат1-Т1еибымрэ нэгъуэщ1хэщ,
ауэ япэращ тэмэмыр.

Ибрахим: Мэдинэм кыщыхъуащ абдежым дунейми
щехыжащ илъэс епщ1анэм хиджрэк1э, и ныбжьыр мазэ
пщык1убл хъут, е пщык1уйи хъут.

Жа1эр: къуэ и1ауэ Гьэбдудльгъуззэ и ц1эу, ауэ Алыхьым
абым щихъумащ²².

Пхъухэр

Зейнэб: Абу аль-Гьас бин Ар-Рэбигь бин Гьэбдудльгъуззэ
бин Гьэбдудльшэмс дэк1уащ, ар и анэшыпхъум и къуэт,
абы и анэр Халэ бинт Хъууейлид.

Бынхэу хуи1ащ Гьэлийрэ – ц1ык1уу дунейм ехыжащ -
1умамэрэ, арат бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и
сэлямымрэ зылъысыным, нэмэзым тету и1ыгъар, ин
хъури Гьэлий дэк1уащ Фат1ымэ дунейм ехыжа иужь.

Фат1ымэ: Алыхьым и л1ык1уэм ипхъуш, Гьэлий бин
Абу Т1алиб дэк1уащ, Хьэсэнрэ Хьусейнрэ Мухьэсинрэ
къуэхэу хуи1ащ, Мухьэсин ц1ык1уу дунейм ехыжащ.
1ум Кульсумрэ – Умэр бин Аль-Хъэт1аб дэк1уащ –
Зейнэбрэ – Гьэбдуллах бин Джэгьфэр бин Абу Т1алиб
дэк1уащ - пхъууэ хуи1ащ.

²¹ Ат1-Т1ахир: къабзэ.

²² Алыхьым щихъумащ и бегъымбары апухэдэ ц1э и быным
ф1ищыну, сыту жып1эмэ ар мушрикхэр тхэ пц1ыуэ
зыхуэпщыл1хэм щыщ зым и ц1эт. Ик1и а къуищым нэгъуэщ1
и1акъым.

Рукъейэ: Алыхъым и л1ык1уэм ипхъуш, Гьусман бин Гьэфан дэк1уащ, абым и щхьэгъусэу дунейм ехыжаш.

Иужьк1э (Гьусман бин Гьэфан) **1ум Кульсум** къишаш, ари абы и щхьэгъусэу дунейм ехыжаш.

Рукъейэ Гьэбдуллах и ц1эу къуэ хуи1ащ, абым и ц1эк1э кунья ираташ.

Пхъухэр пл1ы мэхъу шэч хэмылгу.

Къуэхэми тэмэмыр цы зэрыхъухэраш.

Япэу къэхъуар Аль-Къасим, ит1анэ Зейнэб, ит1анэ Рукъейэ, ит1анэ Фат1ымэ, ит1анэ 1ум Кульсум.

Иужьк1э ислам диным: Гьэбдуллах, ит1анэ Мэдинэм Ибрахим.

И бынхэр зэуэ Хьэдиджэщ зейр Ибрахим мыхъумэ, ар Марие Аль-Къибт1ые ейш.

Псори езым япэ дунейм ехыжаш Фат1ымэ мыхъу, ар псэуащ иужьк1э мазих.

Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ
зылгысыным, и хьэжымрэ, и гьумрэ²³,
и къэзэуатхэмрэ

И хьэжымрэ и гьумрэ

---

²³ Хьэж ц1ык1ук1э зэджер араш.

Хэмам бин Яхья кyi1yэтэжаш Къэтадэ жи1эжауэ: «Сеупщ1ат Анас: «Хьэж дапцэ бегьымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, ищ1ар?» Жи1ащ: «Хьэжыуэ ищ1ар зыщ, гьумрэу ищ1ар пл1ы мэхьу: бегьымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и гьумрэ мушрикхэр²⁴ кьыпэуву Аль-Бейтым²⁵ щырамыгъэк1уэл1ар, ет1уанэ гьумрэр илъэс къак1уэмк1э щызэгур1уахэм, ит1анэ Аль-Джигьранэм кьик1ыу гьумрэм щык1уам Хьунейным къазэуа мылкъур игуэша иужьк1э зуль-къэгъдэ мазэм, ит1анэ хьэжым щ1ыгыуу ищ1а гьумрэр». Сэхьихь, шейхьит1ым къа1уэтэжаш²⁶.

Ар Мэдинэм къэк1уэжа иужьк1эщ, абы ипэк1э Мэккэм дэсыху хьэжрэ гьумрэрэ ищ1ар тц1эркьым.

Хьэж ищ1ар хьиджэту аль-уэдагыраш²⁷, ц1ыхум сэлям ярихьжаш, ик1и жи1ащ: «Мы илъэсым иужьк1э сывмылъягьужынк1э мэхьу»²⁸.

И къэзэуатхэр (зауэхэр)

Бегьымбарыр, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысын, хэташ езыр т1ощ1рэ тхурэ къэзэуатым, араш нэхь ц1эры1уэр, апхуэдэуи жа1ащ Мухьэммэд бин

²⁴ Алыхьым гьусэ хуэзыщ1хэу хуэпщыл1хэраш.

²⁵ Кэгьбэраш зи гугьу ищ1ыр.

²⁶ Аль-Бухъари (1778), Муслим (1253).

²⁷ Яужьрейуэ муслъымэнхэм яхэк1ыжын ипэк1э ищ1ар аращи апхуэдэ ц1э зэрехьэ.

²⁸ Муслим (1297).

Исхьякъ, Абу Мэгъшэр, Мусэ бин Гьукьбэ,
нэгъуэщ1хэми.

Жа1ащ: къэзэуат тощ1рэ блырэ.

Дзэхэр зэригъэк1уар езыр хэмыту тхущ1 хуэдиз мэхъу.

Бгъурац ахэм щыщу езыр здэзэуар: Бэдр, 1ухъуд, Аль-Хъэндэкъ, Бэну Къурейзэ, Аль-Муст1эликъ, Хъейбэр, Фэтхь Мэккэ, Хъунейн, Ат1-Т1а1иф.

Жа1ащ: ар иджыри щызэуауэ Уади Аль-Къура, Аль-Гъабэ, Бэну Ан-Нэдыр зауэхэми.

Бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ
и сэлямымрэ зылъысыным,
и тхак1уэхэмрэ и л1ык1уэхэмрэ

И тхак1уэхэр:

Абу Бэкр Ас-Сыдикъ, Умэр бин Аль-Хъэт1аб, Гъусман бин Гъэфан, Гъэлий бин Абу Т1алиб, Гъамир бин Фухейрэ, Гъэбдуллах бин Аль-Аркъэм Аз-Зухрий, 1убей бин Кэгъб, Сабит бин Къейс бин Шэмас, Хъалид бин Сэгъид бин Аль-Гъас, Хъэнзэлэ бин Ар-Рэбигь Аль-Асдий, Зейд бин Сабит, Мугъауийэ бин Абу Суфьян, Шэрэхьбил бин Хъэсэнэ.

Мугъауийэ бин Абу Суфьянрэ Зейд бин Сабитрэ адрейхэм нэхърэ нэхъыбэрэ игъатхэт ик1и нэхъ хэхат а 1уэхум щхъэк1э.

Л1ык1узу игъэк1уахэр:

Гъэмр бин 1умейэ Ад-Дэмрий л1ык1узу ан-нэджаши²⁹ (и ц1эр Асхэмэ, кык1ыр тыгъэ) идеж игъэк1уащ, бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и тхыгъэр кыиштэри и нэхэм трилъхьащ, ит1анэ и шэнтыхуэм кьехри щ1ым т1ысащ, ислам диным кыхьэри и диныр иригъэф1эк1уащ, ауэ диныр кыищицтар Джэгъфэр бин Абу Т1алибрэ абы щ1ыгъухэмрэ идежым кыищык1уэхэращ.

Ик1и пэжщ бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, (ан-нэджаши) щыл1а махуэм нэмэз зэрытрищ1ар, ик1и къа1уэтэж абы и кхъэм нурыр кыищхьэщыху щыту.

Ит1анэ Дихьйэ бин Хъэлифэ Аль-Кэлбий игъэк1уащ бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, кьейсэр урымым я пщым идеж, абы и ц1эр Херакл.

Ар кыищ1эупщ1ащ бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, ик1и кыигур1уащ ар ипэжып1эк1э зэрыбегъымбарыр, ислам диным хущ1экъуащ, ауэ урымхэм хуадакъым ар, и пацтыхьыгъэм тешыныхьри диным кыхьакъым.

Гъэбдуллах бин Хьузафэ Ас-Сэхмий игъэк1уащ бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, л1ык1узу кисра фарисхэм я пщым идеж, абым бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и тхыгъэр зэф1итхьащ. Абым

²⁹ Эфиопием и пщыуэ тетхэм арат зэреджэр.

щыгъуэ бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, жи1ащ: «Алыхъым абы и пащтыхъыгъэр зэф1итхъащ».

Ик1и Алыхъым абы и пащтыхъыгъэри, и лъэпкъым я мылькури зэф1итхъащ.

Ит1анэ игъэк1уащ Хъат1ыб бин Абу Бэлтэгъэ Аль-Лэхъми мукъэукъэс Александриемрэ Мысырымрэ я пщым идеж, абым ф1ы жи1ащ, 1уэхуми хэплъащ, ауэ диныр къищтакъым. Бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, саугъэту Марие Аль-Къибт1иерэ абы и шыпхъу Сиринрэ къыхуригъэшащ. Сирин саугъэту Хъэсан бин Сабит иритыжащ, ик1и Абдурэхъман бин Хъэсан къыхуильхуащ.

Ит1анэ Алыхъым и л1ык1уэм, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, игъэк1уащ Гъэмр бин Аль-Гъас Гъуман и пщит1ым – Джэйфэрэрэ Гъэбрэ Аль-Джулэнди и къуэхэм – ядеж. Ахэр Аль-1эзд лъэпкъым щыщхэт, пщыр Джэйфэрэт.

Ахэм т1уми диныр къащтащ ик1и ягъэпэжащ, ик1и Гъэмр сэдэкъэмрэ³⁰ унафэ 1уэхумрэ ахэм я дежым зэрихуэу къахэнащ Алыхъым и л1ык1уэр, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыныр, дунейм ехыжыху.

Сэлит1 бин Гъэмр бин Аль-Гъамирий игъэк1уащ Алыхъым и л1ык1уэм, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, Аль-Ямамэм Хэузэ бин Гъэлий Аль-Хъэнэфий идеж. Абым л1ык1уэу къэк1уар

³⁰ Зэчатыращ зи гугъу ищ1ыр.

иригэпсыхаш, игьэлъэп1аш, бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, хуитхаш: «Сыт нэхъыф1рэ нэхъ дахэрэ щы1э а кызыхуебджэм нэхърэ, сэри си лъэпкъым хъэт1ибу³¹ ик1и усак1уэу сахэтщ, 1уэхум щыщ лъэныкъуэ сэ кызыэт», - жи1эри. Ауэ бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, идакъым ар. Арати диныр абы къицтакъым, Фэтхъым и уахътэм дунейм ехыжаш.

Ит1анэ Алыхъым и л1ык1уэм, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, игъэк1уаш Шэджагь бин Уэхб Аль-Асдий Шамым щы1э Аль-Бэлкъа1 щ1ым и пщы Аль-Хъарис бин Абу Шэмир Аль-Гъэсаний и дежым.

Шэджагь къи1уэтэжаш: «Сык1уаш абым идеж Дамаск и Гъут1эм щы1эу. Ит1анэ бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и тхыгъэм еджэри хыф1идзэри жи1аш: «Сэ абым идежым сык1уэнуц». Ар и мураду шытащ къейсэрым кыыхуимыдэху.

Ит1анэ бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, игъэк1уаш аль-Мухаджир бин Абу 1умейэ Аль-Мэхъзумий Йеменым и унэфэщ1хэм шыцу Аль-Хъарис Аль-Хымейрий идежым.

Ит1анэ игъэк1уаш Аль-Гъэла1 бин Аль-Хъэдрэмий Бэхърейным и пщы Аль-Мунзир бин Сауа Аль-Гъэбдий диным кыыхуриджэу тхыгъэ иригъэхъри, ик1и диныр къицтэри игъэпэжаш.

³¹ Зэхэхъэхэм псалъэр зырату ц1ыхухэр зэдэ1у.

Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным игъэк1уащ Абу Мусэ Аль-Ашгъэрирэ Мугъаз бин Джэбэлрэ, Алыхьыр т1уми аразы яхуэхъу, Йеменым щы1эхэм ядеж, ислам диным къыхураджэу, ик1и ц1ыхум я нэхъыбэм диныр къащтащ я пщыхэри яхэту жы1эда1уэхэу лъыгъажэ хэмыту.

Бегъымбарым, Алахьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и адэкъуэшхэмрэ адэшыпхъухэмрэ

И адэкъуэшхэр

Бегъымбарым, Алахьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, пщык1уз адэкъуэшу и1ащ, ахэр:

Аль-Хъарис: ар Гъэбдильмут1элиб и къуэ нэхъыжь дыдэт, абым и ц1эк1и кунья зэрихъэт, абым и бынхэмрэ я быныжхэмрэ щыщу гуп бегъымбарым, Алахьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и сахъабхэу щытащ.

Къусэм: ц1ык1уу дунейм ехыжаш, абымрэ Аль-Хъарисрэ я анэхэр зыт.

Аз-Зубейр бин Гъэбдильмут1элиб: къурейшым³² я зиусхъэнхэм щыщт.

---

³² Бегъымбарым, Алахьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и лъэккым и ц1эр аращ.

Абы и кьуэ Гьэбдуллах бин Аз-Зубейр бегьымбарым, Алыхьым и селятымрэ и селямымрэ зылъысыным, щ1ыгьуу Хьунейн кьэзэуатым хэтащ, ик1и ик1уэтакьым а махуэм. Аджнадин зауэм шэхид щыхьуащ. Къа1уэтэж ар къагьуэтыжауэ блыр иук1ауэ ик1и къаук1ауэ ягуэльу.

Ит1анэ Дэбагьэ бинт Аз-Зубейр, ари сахьабиет.

Ит1анэ 1ум Аль-Хьэкэм бинт Аз-Зубейр, бегьымбарым, Алыхьым и селятымрэ и селямымрэ зылъысыным, и хьэдисхэр кьэзы1уэтэжахэм щыщ.

Хьэмзэ бин Гьэбдутьмут1элиб: Алыхьымрэ и л1ык1уэмрэ я аслъэн, бегьымбарым, Алыхьым и селятымрэ и селямымрэ зылъысыным, и кьуэш шэк1э зэрагьэшхамк1э зэгьусэу, пасэу диныр къицтащ, хиджрэ Мэдинэм ищ1ащ, Бэдр зауэм хэтащ, 1ухьуд махуэм яук1ащ шэхиду, зы пхьу закьуэ нэхь и1акьым.

Абу Аль-Фэдл Аль-Гьэбас бин Гьэбдутьмут1элиб: диныр къицтащ ик1и иригьэф1эк1уащ, Мэдинэм хиджрэ ищ1ащ.

Бегьымбарым, Алыхьым и селятымрэ и селямымрэ зылъысыным, нэхьрэ ильэсищк1э нэхьыжьт.

Кьуэуэ пщ1ы и1ащ, ахэм щыщу Аль-Фэдл, Гьэбдуллах, Кьусэм сэхьабийхэу щытащ.

Дунейм ехыжаш щыщ1рэ т1у гъэм Мэдинэм Гъусман бин Гъэфан хъэлифэу³³ щыщытам.

Бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и адэкъуэшхэм щыщу Аль-Гъэбасрэ Хъэмзэрэ диныр къэзыщтауэ щытахэр.

Абу Т1алиб бин Гъэбдальмут1элиб: и ц1эр Гъэбдумэнаф, ар Гъэбдуллах – бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и адэм - и къуэшт, Гъатикэ пщ1ыхъэп1э зылъэгъуари яшыпхъут я анэмк1э, я анэр Фат1ымэ бинт Гъэмр бин Гъа1из бин Гъимран бин Мэхъзум.

Абы и бынхэр: Т1алиб – джауру дунейм ехыжаш, Гъэкъил, Джэгъфэр, Гъэлий, 1ум Хани1 – ахэр сахъабхэу щытащ. 1ум Хани1 и ц1эр Фахъитэ, зыгуэрхэм жа1ащ: Хинд.

Ит1анэ и бынхэм щыщу Джуманэ и ц1эр ира1уэ.

Абу Лэхэб бин Гъэбдальмут1элиб: абы и ц1эр Гъэбдальгъуззэ, и куньяр и адэм ф1ищаш и нэгум и дахагъым щхъэк1э.

И бынхэр: Гъутбэрэ Мугъэтибрэ бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, щ1ыгъуахэщ Хъунейн зауэм ик1и ик1уэтахэкъым, иджыри Дуррэ, ахэр щыри сэхъабэхэт.

Гъутейбэ аслъэным иук1ащ Аз-Зэркъа1 щ1ып1эм Шамым и щ1ыгум бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ

³³ Муслъымэнхэм я унэфэщ1.

и сэлямырэ зылгысыным, кыхьар и ф1эщ зэрымышуам папщ1э.

Гьэбдилькэзьбэ.

Хьэджэл: и ц1эр Аль-Мугьирэ.

Дырар: Аль-Гьэбас и кьуэшт я анэмк1э.

Аль-Гьэйдакь: а ц1эр ф1ащат кьурейшым псом нэхьрэ нэхь хьэлэлү и шхынри куэду зэрыщытам папщ1э.

Бегьымбарым и адэшыпхьухэр

Сэфия бинт Гьэбдильмут1элиб: ислам диныр кьищтащ ик1и хиджрэ ищ1ащ, ар Аз-Зубейр бин аль-Гьэуам и анэт, дунейм ехьжащ Мэдинэм Умэр бин Аль-Хьэт1аб хьэлифэу щыщытам.

Ар Хьэмзэ и шыпхьут я анэмк1э.

Гьатикэ бинт Гьэбдильмут1элиб: жа1эр абым диныр кьищтауэ, арат пщ1ыхьэп1э Бэдрым теухуауэ зылъэгьуар, Абу 1умейя бин Аль-Мугьирэ бин Гьэбдуллах бин Умэр бин Мэхьзум и щхьэгьусэу щытащ.

Абым бынхэу хуи1ащ Гьэбдуллах, диныр кьищтэри сэхьабийуэ щытащ, Зухейр, Кьэрибэ Аль-Кубра.

1эруа бинт Гьэбдильмут1элиб: Гьумейр бин Уэхб бин Гьэбдудар бин Кьусей и щхьэгьусэу щытащ.

Быну хуи1ащ Т1улейб бин Гьумейр, япэрей мухъэжырхэм³⁴ яхэтащ, Бэдр зауэм хэтащ, Аджнадиным цаук1ащ шэхиду, бын кьигъэнакьым.

1умеймэ бинт Гьэбдутьмут1элиб: Джэхьш бин Ри1аб и щхьэгъусэу шытащ.

Бынхэу хуи1ащ Гьэбдуллах, 1ухьудым цаук1ащ шэхиду; Абу Ахьмэд Аль-Агьма усак1уэт, и ц1э дьдэр Гьэбд; Зейнэб, бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и щхьэгъусэр; Хьэбибэ; Хьэмнэ – ахэм псоми ислам диныр я1ыгъащ; Гьубейдуллах бин Джэхьш, ислам диныр кьицтащ, ит1анэ чыристан диным ихьэжри Эфиопием джауру шыл1ащ.

Бэрэ бинт Гьэбдутьмут1элиб: Гьэбдуть1эсэд бин Хилял бин Гьэбдуллах бин Умэр бин Мэхъзум и щхьэгъусэу шытащ.

Абым быну хуи1ащ Абу Сэлэмэ, и ц1эр Гьэбдуллах, ар бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и пэк1э 1ум Сэлэмэ и щхьэгъусэу шытащ.

Гьэбдуть1эсэд иужь дэк1уэжащ Абу Рэхм бин Гьэбдутьгъуззэ бин абу Къейс. Абым быну хуи1ащ Абу Сэбрэ бин Абу Рэхм.

1ум Хьэким: ар Бэйда1 бинт Гьэбдутьмут1элиб, Курейз бин Рэбигъэ бин Хьэбиб бин Гьэбдушэмс бин Гьэбдутьмэнаф и щхьэгъусэу шытащ.

³⁴ Хиджрэ зыщ1а ц1ыхум аращ зэреджэр.

Быну хуи1ащ 1эруа бинт Курейз, ар Гьусман бин Гьэфан, Алыхьыр аразы зыхуэхьуным, и анэт.

И щхьэгьусэхэр, Алыхьым езыми ахэми и сэлятымрэ и сэлямымрэ яльигьэс

Япэрейуэ кьишауэ щытар Алыхьым и л1ык1уэм, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, **Хьэдиджэ бинт Хьууейлид** бин 1эсэд бин Гьэбдульгуззэ бин Кьусей бин Кияляб.

Ар кьыщишам и ныбжьыр ильэс т1ощ1рэ тхурэ хьут.

Ар щ1ыгьуа Алыхьым бегьымбарыгьэр кьыритыху ик1и ныбжьэгьу пэжу и1ащ, дунейм ехыжащ хиджрэм и пэк1э ильэсицк1э. Аращ жа1ахэм щыщу нэхь пэжыр.

Жа1ащ: хиджрэм и пэк1э ильэситхук1э, жа1ащ: ильэсипл1к1э.

Иужьк1э кьишаш **Сэудэ бинт Зэмгьэ** бин Кьейс бин Гьэбдушэмс бин Гьэбдууд бин Нэср бин Малик бин Хьисл бин Гьамир бин Лу1ей, Хьэдиджэ иужь Мэккэм хиджрэм и пэк1э.

Ипэк1э ар Ас-Сэкран бин Гьэмр Сухейл бин Гьэмр и кьуэшым и щхьэгьусэу щытащ. И ныбжьыр хэк1уэтащ бегьымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и щхьэгьусэу, гуэк1ыжыну хуеящ, ауэ и махуэхэр Гьа1ишэ саугьэт хуищ1ри, кьигьэнащ.

Хиджрэм и пэк1э ильэсит1к1э Мэккэм бегьымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, **Гьа1ишэ бинт Абу Бэкр Ас-Сыдикь** кьишаш.

Жа1ащ: ильэсищ ипэк1э, абым и ныбжьыр ильэсих хьут, жа1ащ: ильэсибл, япэрейр нэхь тэмэмщ.

Абым щек1уэл1ар Мэдинэращ хиджрэм иужьк1э и ныбжьыр ильэсибгьу хьуауэ, Мэдинэм кьызэрык1уэрэ мазибл дэк1ауэ, жа1ащ: мазэ пщык1уий дэк1ауэ.

Бегьымбарыр, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыныр, дунейм щехыжам Гьа1ишэ и ныбжьыр ильэс пщык1уий хьут.

Ар дунейм ехыжаш Мэдинэм, Аль-Бэкигь кхъэм щ1альхьаш, апхуэдэ уэсят кьигьэнати, ильэс тхущ1рэ им хиджрэк1э, жа1ащ ильэс тхущ1рэ блым, япэрейр нэхь тэмэмщ. Абу Хурейрэ нэмэз трищ1ащ.

Абым нэгьуэщ1 хьыджэбзу кьишакьым зыри бегьымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, абым и куньяр 1ум Гьэбдуллах, жа1эж абым бегьымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и сабий и ныбэ ильэу ф1эк1уэдауэ, ауэ ар пэжкьым.

Ит1анэ бегьымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, **Хьэфсэ бинт Умэр бин Аль-Хьэм1аб**, Алыхьыр аразы т1уми яхуэхьу, кьишаш.

Абы и пэк1э Хьунейс бин Хьузафэ и щхьэгьусэу шытащ, ар бегьымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и сахьабхэм шытт, дунейм ехыжаш Мэдинэм, Бэдр зауэм хэтащ.

Кьа1уэтэжыр бегьымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, ар иригьэк1ыжауэ, ауэ Джибриль, Алыхьым и сэлямыр зылъысыныр,

кыыхуэк1уэри жи1ащ: «Алыхьым унафэ кыпхуещ1 Хьэфсэ кьегьэгъээжыну, абы куэдрэ нэщ1 и1ыгъщ, куэдрэ нэмээ ещ1, ик1и ар жэнэтым уи щхьэгъусэу щытынууц»³⁵.

Гьукъбэ бин Гьамир Аль-Джухэний кьи1уэтэжащ: «Бегьымбарыр, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыныр, Хьэфсэ бинт Умэр щыпык1ыжым ар Умэр зэхихыжащ, и щхьэм сабэ трик1утэри жи1ащ: «Алыхьым абым иужь Умэри ипхъуми кьахуеплъэк1ыжынукуьым». Абым иужь махуэм Джибриль кыыхуехри бегьымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, жри1ащ: «Алыхь Лъап1эу Лъагэм унафэ кыпхуещ1 Хьэфсэ кьегьэгъээжыну Умэр гуц1эгъу зэрыхуищ1ым щхьэк1э».

Дунейм ехыжащ т1оц1рэ блырэ гьэм. Жа1ащ: т1оц1рэ ирэ гьэм, Африкэм и гьэм³⁶.

Ит1анэ бегьымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, кьишаш **1ум Хьэбибэ бинт Абу Суфьян**, абым и ц1эр Рэмлэ бинт Сэхър бин Хьэрб бин 1умейэ бин Гьэбдушэмс бин Гьэбдумэнаф.

И щхьэгъусэ Гьубейдуллах бин Джэхьш щ1ыгъуу хиджрэ ищ1ащ Эфиопием, абдежым Гьубейдуллах чыристан диныр кьиштащ, езыр ислам диным кьытенащ.

Бегьымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, ар кьишаш Эфиопием щы1эу.

³⁵ Ибн Сэгъд (8/84), Аль-Хьаким (4/15).

³⁶ Африкэр кыщыцэ1уаха ильэсращ зи гугъу ищ1ыр.

Нэчыхь уасэр ан-нэджашийм щитащ бегьымбарым, Алыхьым и селятымрэ и селямымрэ зылгысыным, и ц1эк1э, ар динар щипл1 хьууэ. Бегьымбарым, Алыхьым и селятымрэ и селямымрэ зылгысыным, абы к1эльгыгэк1уащ Гьэмр бин 1умейэ Ад-Дэмрий Эфиопием.

И нэчыхьым уэлийуэ³⁷ щытащ Гьусман бин Гьэфан, жа1ащ: Хьалид бин Сэгьид бин Аль-Гьас.

Дунейм ехыжащ ильэс пл1ыщ1рэ пл1ым хиджрэк1э.

Ит1анэ бегьымбарым, Алыхьым и селятымрэ и селямымрэ зылгысыным, кьишащ **1ум Сэлэмэ**, и ц1эр Хинд бинт Абу 1умейэ бин Аль-Мугьирэ бин Гьэбдуллах бин Кэгьб бин Лу1ей бин Гьалиб.

Ипэк1э Абу Сэлэмэ Гьэбдуллах бин Гьэбдуль1эсэд бин Хилал бин Гьэбдуллах бин Умэр бин Мэхъзум и щхьэгьусэу щытащ.

Дунейм ехыжащ хыщ1рэ т1у ильэсым, Аль-Бэкьыгьым щ1альхьэжащ Мэдинэм.

Аращ иужьрейуэ дунейм ехыжар бегьымбарым, Алыхьым и селятымрэ и селямымрэ зылгысыным, и щхьэгьусэхэм щыщу.

Жа1ащ: Мэймунэрац иужьрейуэ щытар.

Ит1анэ бегьымбарым, Алыхьым и селятымрэ и селямымрэ зылгысыным, кьишащ **Зейнэб бинт Джэхьш** бин Ри1аб бин Егьмур бин Сэбирэ бин Муррэ

³⁷ Нысэм и лъэныкъуэк1э кьк1а ц1ыхухьу.

бин Кэбир бин Гъэнэм бин Дудан бин 1эсэд бин Хъузеймэ бин Мудрикэ бин Ильяс бин Мудэр бин Нэзар бин Мугъэд бин Гъэднан.

Ар и адэшыпхъу 1умэймэ бинт Гъэбдутьмут1элиб ипхъут.

Ипэк1э и мэулэ Зейд бин Хъарисэ и щхъэгъусэу шытащ, ит1анэ зэпык1ыжри къехамк1э ар бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, Алыхъым и унафэк1э къишати, абым и нэчыхъ ятхакъым.

Ик1и пэжщ абым адреи бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и щхъэгъусэхэм яжри1эу зэрышытар: «Фэ фи адэхэм фыдагъэк1уащ, сэ Алыхъым сыдигъэк1уащ и унафэр уафиблым къехри»³⁸.

Дунейм щехыжащ Мэдинэм илъэс т1ощ1ым, Аль-Бэкъигъым щ1альхъэжащ.

Ит1анэ бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, къишащ **Зейнэб бинт Хъузеймэ** бин Аль-Хъарис бин Гъэбдуллах бин Гъэмр бин Гъэбдумэнаф бин Хилал бин Гъамир бин Сэгъсэгъэ бин Мугъауйэ.

Абым тхъэмыщк1эхэм я анэк1э еджэхэт куэдрэ ахэр зэригъашхэм кыхэк1ыу.

³⁸ Аль-Бухъари (7420).

Ар Гьэбдуллах бин Джэхьш и щхьэгьусэу шытащ, жа1аш: Гьэбдуллэт1иф бин Аль-Хьарис и щхьэгьусэу шытауэ, япэрейр тэмэмщ.

Ар кьишаш ещанэ илгьэсым хиджрэмк1э, куэдрэ зэдэпсэуакъым: мазит1 е шы³⁹.

Ит1анэ Алыхьым и л1ык1уэм, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылгысыным, **Джууейрийэ бинт Аль-Хьарис** бин Абу Дыраб бин Хьэбиб бин Гьа1из бин Малик бин Аль-Муст1эликъ Аль-Хьузагьийэ кьишаш.

Ар гьэру къацтауэ шытащ Бану Аль-Муст1эликъ къэзэуатым, ик1и Сабит бин Къейс бин Шэмас и 1ыхьэм хэуащ, ит1анэ зэгур1уахэщ зыкызыэрищэхужыну уасэмк1э. Иужьк1э бегьымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылгысыным, абы кытехуэр хуитри кьишаш еханэ илгьэсым хиджрэмк1э.

Ар рэбигьуль-1эууэл мазэм дунейм ехыжаш илгьэс тхуц1рэ хым хиджрэмк1э.

Ит1анэ бегьымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылгысыным, кьишаш **Сэфийэ бинт Хьуей** бин 1эхьт1эб бин Абу Яхья бин Кэгьб бин Аль-Хьээрэдждж Ан-Нэдрийэ, Харун бин Гьимран – Мусэ бин Гьимран, Алыхьым и сэлямыр зылгысыным - и къуэшым и бынхэм шыщ.

³⁹ Бегьымбары, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылгысыныр, псэуху и щхьэгьусэхэм шыщу абымрэ Хьэидиджэрэ дунейм ехыжар.

Ар гэру кьащтат Хъейбэр зауэм ильэс ебланэм хиджрэк1э, ипэк1э Кинанэ бин Абу Аль-Хъэкьикъ и щхьэгъусэу шытащ. Ар бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, иук1ри⁴⁰, Сэфийэ иут1ыпщыжащ. И нэчыхьуасэри зэриут1ыпщыжар ищ1ащ.

Ар дунейм ехыжащ ильэс шыщ1ым хиджрэк1э. Жа1ащ: ильэс тхущ1ым.

Иужьк1э Алыхьым и л1ык1уэм, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, **Мэймунэ бинт Аль-Хъарис** бин Хъэзн бин Буджейр бин Аль-Хэрэм бин Рууейбэ бин Гъэбдуллах бин Хилал бин Гъамир бин Сэгьсэгьэ бин Мугъауийэ кьишащ.

Ар Хъалид бин Аль-Уэлидрэ Гъэбдуллах бин Гъэбасрэ я анэшыпхьут.

Ар Сэриф зи ц1э щ1ып1эм кьищишэри абдежми щек1уэл1ащ, иужьк1э абдежым дунейм щехыжащ.

Ар псынэщ, миля бгъук1э пэжыжьэщ Мэккэм.

Аращ иужьрейуэ кьишар щхьэгъусэу му1минхэм я анэхэм шыщу.

Ар дунейм ехыжащ ильэс хыщ1рэ щым.

Мыхэращ бзылхугъэу зэк1уэл1ар, ахэр пщык1уз мэхьу.

Блым ягъусэу нэчыхь итхат, ауэ ек1уэл1акъым ахэм.

⁴⁰ И дзэращ зыук1ауэ кьиригъэк1ар.

**Бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ и
сэлямырэ зылъысыным, и унэ1утхэмрэ и
мэулэхэмрэ**

И унэ1утхэр

Анас бин Малик бин Ан-Нэдр Аль-Ансарий.

Хиндрэ 1эсма1рэ Хъарисэ и къуэхэр Аль-Аслэмийхэ.

Рэбигъэ бин Кэгъб Аль-Аслэмий.

Гъэбдуллах бин Мэсгуд и вакъэхэм к1элъыплът,
къыщытэдджк1э хуцит1агъэт, т1ысамэ и 1эхэмк1э и1ыгът
къэтэджыжыху.

Гъукъбэ бин Гъамир Аль-Джухэний и махъшэм
к1элъыплът, гъуэгу щытехъэк1э ишэрт.

Билаль бин Рэбахъ, му1эзин.

Сэгъд, Абу Бэкр и мэулэ.

Зу Михъмэр, ан-нэджаший и къуэшым и къуэр, жа1ац: и
шыпхъум и къуэр. Ик1и жа1эр: Зу Михъбэр, хъэрф б-к1э.

Букейр бин Шэддахъ Аль-Лейсий, зыгуэрхэм жа1ац и
ц1эр: Бэкр.

Абу Зэр Аль-Гъифарий.

Уакъид (е) Абу Уакъид.

Хишам.

Абу Думейрэ.

Хьунейн.

Абу Гьэсиб и ц1эр 1эхьмэр.

Абу Гьубейд.

Сэфинэ, ар 1ум Сэлэмэ, бегьымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и щхьэгьусэм и пщыл1у шытащ, ит1анэ иут1ыпщыжащ, бегьымбарыр, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыныр, псэуху и унэ1уту шытыну къалэну хуигьэуващ. Абым жи1ащ: «Апхуэдэ къалэн схуомыщ1атэми бегьымбарыр, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыныр, къэзгьэнэнутэкьым».

Ахэращ нэхь ц1эры1уэхэр. Жа1ащ: ахэр пл1ыщ1 хьууэ.

Бзылъхугьэу унэ1уту и1ахэр

Сэлма 1ум Рафигь.

Бэрэкэ 1ум 1эймэн, ар и адэм къыщ1энэжауэ къылъысащ, аращ 1усамэ бин Зейд и анэр.

Мэймунэ бинт Сэгьд.

Хьэдырэ.

Ридуа.

И мэулэхэр⁴¹

Зейд бин Хьарисэ бин Шэрахьбил Аль-Кэльбий.

Абы и кьуэ 1усамэ бин Зейд, 1усамэ бин Зейд жыра1эу щытащ: «Ф1ыльгагьуныгьэм и кьуэ ф1ыльгагьуныгьэ».

Сэубан бин Будждуд, и лъэпкьыр Йемен щы1эт.

Абу Кэбшэ, Мэккэм кьыщыхьуахэм щыщт. Жа1эр: и ц1эр Сулейм, Бэдр зауэм хэтащ, жа1эр: ар Дэус щ1ым кьыщыхьуащ.

Анэсэ, ас-Сэра⁴² кьыщыхьуат.

Салихь: Шукьран⁴³.

Рэбахь, ф1ыц1эт.

Ясар, Нубием щыщт.

Абу Рафигь, и ц1эр Аслэм. Зыгурхэм жа1эр: Ибрахим и ц1эу щытауэ, ар Аль-Гьэбас и пщыл1у щытащ, ит1анэ саугьэту бегьымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, иритри, диныр кьыщицтэм иут1ыпщыжаш.

Абу Мууейхибэ, Музэйнэ кьыщыхьуат.

Фэдалэ, Шамым щепсыхат.

⁴¹ Мэулэ: яут1ыпщыжа пщыл1.

⁴² Мэккэмрэ Йеменымрэ якум дэль щ1ып1э.

⁴³ Ар и ц1эт.

Рафигь, ар Сэгид бин Аль-Гъас и пщыл1у щытащ, иужк1э щ1эину и бынхэм кыыхуэнащ, ахэм щыщ зыгуэрхэм яут1ыпщыжат, адреихэм пщыл1у кыагъанэт. Абы щыгъуэ бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, идеж къэк1уащ дэ1эпыкъуэгъу лъыхъуэу. Ит1анэ саугъэту бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, иратащ. Абы жи1эу щытащ: «Сэ бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и мэулэу сыщытащ».

Мидгэм, ф1ыц1эт, ар Рифагъэ бин Зейд Аль-Джузамий саугъэту кыыритат, Хысма щ1ым кыыщыхъуат, Уади Аль-Къурам щаук1ащ.

Киркирэ, ар бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, гъуэгум ирихъэжъэ хъэпшыпхэм к1элъыплът.

Зейд, Хилал бин Ясар бин Зейд и адэжь.

Гъубейд.

Т1эхман, е Кэйсан, е Михран, е Зэкэуан, е Мэруан.

Мэ1бур Аль-Къибт1ий, мукъэукъэсым саугъэту кыыритауэ щытащ.

Бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, и шыхэмрэ и 1эщэхэмрэ

И шыхэр

Япэрейуэ и1а шым Ас-Сэб зэреджэтэр, ар кьищэхуауэ щытащ бедуиным идеж 1укъие пщ1ык1э. Езы бедуиным Дырс ц1эрат ф1ищар шым, бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, Сэб ф1ищыжаш. Абым и нат1эмрэ и ф1альэ лъэкъуищымрэ хужьхэт ипэ ижъ лъакъуэм мыхъу, аращ япэрейуэ зауэм зэрыхэта шыр.

И1ащ *Сэбхъэ* и ц1эу шы, абым тесу къызэдэжэм хэтащ, тек1уэри иригуф1ащ.

Аль-Муртэджэз, ар къыщищэхуат Хъузеймэ бин Сабит зи щыхъэт хъуа бедуиным идеж, бедуиныр Бану Муррэ щыщт.

Сэхл бин Сэгъд Ас-Сагъидий жи1ащ: «Сэ зэрысщ1эмк1э, бегъымбарым, Алыхъым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, щы шыуэ и1ащ: *Лизаз, Аз-Зэрб, Аль-Лухъейф*.

Лизаз шыр: аль-мукъэукъэсым саугъэт къыхуищ1ат.

Аль-Лухъейф шыр: Рэбигъэ бин Абу Аль-Бэра1 саугъэт къыхуищ1ащ, ит1анэ абым иритащ Бэну Килаб закату къата махъшэхэм щыщ.

Аз-Зэрб шыр: Фэруэ бин Гъэмр Аль-Джэзамий саугъэт къыхуищ1ауэ щытащ»⁴⁴.

И1ащ шы *Аль-Уэрд* иц1эу, ар Тэмим Ад-Дарий саугъэту къыритат, Умэр иритажауэ щытащ. Ит1анэ Умэр

⁴⁴ «Ат1-Т1эбэкъат» (1/488).

Алыхьым и ц1эк1э сэдэкъэуэ ар итащ. Иужьк1э а шыр ящэжу хуэзэжащ.

Шыд и1ащ *Ад-Дульдуй*⁴⁵, зек1уэ щежьэк1э тет1ысхьэт.

Ар псэуащ бегъымбарыр, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыныр, дунейм ехыжа иужьк1э жьы хъуауэ, и дзэхэри 1ухуауэ. Гуэдз хуахъэжт, л1ащ Янбугь⁴⁶ идеж.

И шыд *Гьуфейр* л1ащ Хьиджэ Аль-Уэдагь уахътэм.

Къашу махъшэ тощ1 и1ащ Аль-Гъабэ щ1ып1эм идеж, жэщ къэс фэндышхуит1 шэуэ кыыхурагъэхьт.

Нэхьыбэу кыызщ1эк1хэр яхэтащ: *Аль-Хьэна1, Ас-Сэмра1, Аль-Гьурейэс, Ас-Сэгьдийэ, Аль-Бэгъум, Аль-Юсейрэ, Ар-Райя.*

Бурдэ и ц1эу и1ащ къаш махъшэ, ар Ад-Дэхьак бин Суфьян саугъэт кыыхуищ1ат, абым кыыщ1эк1ыр махъшэ куэд кыызщ1эк1ит1ым хуэдизт.

Мухрэ иц1эуи и1ащ Сагьд бин Гьубадэ кыыхуригъэшауэ Бану Гэкълрэ Аш-Шэкъра1рэ я махъшэм щыщ.

Аль-Гьэдба1 иц1эу махъшэ и1ащ, ар Абу Бэкр къищэхуауэ щытащ Бану Аль-Хьэриш я былымым щыщу иджыри зы щ1ыгъуу динар щийк1э. Ит1анэ бегъымбарым, Алыхьым и сэлятымрэ и сэлямымрэ зылъысыным, щипл1к1э ар къищэхужащ.

⁴⁵ Шыдрэ шырэ къатек1а псэущхьэщ.

⁴⁶ Мэдинэм пэмыжыжьэ хы 1уфэм 1ут къалэ.

Абым тесу хиджрэ ищ1ащ, Мэдинэм кыщысам ильэсипл1 и ныбжыт, арат *Аль-Къэсуа1*, *Аль-Джэдгья1* зи ц1эу щытар. Кыщытежахэм муслъымэнхэм ягу щ1ыхьауэ щытащ⁴⁷.

- Тыгъэхэри⁴⁸ и1ащ:

Мэлибл: *Гьэдждзэ*, *Зэмзэм*, *Сукья*, *Бэрэкэ*, *Уэрсэ*, *1эт1лал*, *1эт1раф*.

Мэлу щэ и1ащ.

И 1эщэхэр

Абым бжыуэ щы и1ащ, Бану Къэйнукагъ я 1эщэм щыщу кы1эщ1эхьат, шабзэу щы и1ащ: зым и ц1эр *Ар-Рэухьа1*, адреим *Шэухьэт1*, адреир гъуэжыт *Ас-Сэфра1* жыра1эт.

Мэ1у и1ащ мэлым и щхьэ тещ1ыхьауэ, ар занщ1эу игу ирихьатэкъым, нэху кыщек1ам Алыхьым ар трихыжауэ кыльэгъуащ.

И къамэр *Зу Аль-Фэкъар* Бэдр зауэм къазэуа мылкъум щыщу кыльысащ, аращ 1ухьуд зауэм теухуа пщ1ыхьэп1эм хэту ильэгъуар, Мунэбих бин Аль-Хьэджадж ейуэ щытащ.

⁴⁷ Кызэдэжэхэм ипэк1э кыйтеж щы1акъым.

⁴⁸ Ар зи шэри, цыри, кыльхури тыгъэ зыгуэрым хуащ1аращ.

Бану Къэйнукъагъ я 1эщэм щыщу къамищ къылъысат: зыр *Къулэгъи*⁴⁹, адрейм *Бэтар* и ц1эт, адрейм *Аль-Хъэниф* ц1эр зэрихьэт.

И1ащ ит1анэ *Аль-Михдэмрэ Рэсубрэ* ц1эхэр зи1а къамэхэр, ахэр Фулс зи ц1эу Т1эй1 лъэпкъыр зыхуэпщыл1у шыта фзеплъым ф1элъахэщ.

Анас, Алыхьыр аразы зыхуэхъуным, къи1уэтэжаш, бегъымбарым, Алыхьым и селятымрэ и селямымрэ зылъысыным, и и къамэр зэрилъхьэм ищ1агъыр дыжбынк1ж къэщ1ыхьат, къамэм и 1эпцэри дыжбынт, абым яку дэтыр дыжбынк1э къэхууреихьат.

1эщэм щыщу Бану Къэйнукъагъым яйуэ къылъысащ афэ джанэу т1у: зым *Ас-Сугъдие* жыра1эт, адрейм *Фиддэ* ц1эр зэрихьэт.

Мухьэмэд бин Сэлэмэ жи1эжауэ къа1уэтэжаш: «Бегъымбарым, Алыхьым и селятымрэ и селямымрэ зылъысыным, 1ухьуд махуэм щыгъыу слъэгъуащ афэ джанит1: *Зат Аль-Фудуль* афэ джанэмрэ *Фиддэ* афэ джанэмрэ, ик1и слъэгъуащ Хъейбэр махуэм абы щыгъыу афэ джанит1: *Зат Аль-Фудульрэ Ас-Сугъдиерэ*».

⁴⁹ Аль-Къэлэгъэ щ1ып1эм щыщт.

